

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'EDUCACIÓ (EDUCACIÓ)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 9 d'octubre de 2024, l'AFA de l'escola va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava la seva disconformitat amb la manca d'espai i de manteniment de l'escola.

Es tracta d'una escola de nova creació que va obrir les portes el curs 2017-2018. Les instal·lacions, amb mòduls prefabricats, estan ubicades en un solar provisional al carrer de l'Encarnació i l'AFA considera que són inadequades per portar a terme l'acció educativa de l'escola. Entre les deficiències que l'AFA destaca es troben les següents:

- Drenatge del terra de la part de darrere de l'escola que, quan plou, queda inundada amb més de 20 cm d'aigua.
- Poca ombra als patis de l'escola.
- Lavabos a l'exterior insalubres.
- Manca de manteniment de les piques del jardí.
- Manca d'instal·lació del reg automàtic.
- Deterioració de la pintura de les parets del perímetre de l'escola.
- Falta de manteniment de les estructures de joc del jardí.
- Goteres als mòduls nous.
- Ubicació incorrecta dels extintors de primària.
- Manca d'instal·lació de l'ascensor.
- Insuficiència d'endolls a la sala de mestres.
- Manca de reparació de la porta d'entrada i del videoporter.
- Manca senyalització adequada de l'escola perquè els vehicles que circulen pels carrers de l'Encarnació i del Torrent de les Flors redueixin la velocitat.
- Insuficiència d'aules per fer desdoblaments i fer educació física.
- Manca d'espai al menjador que impossibilita tenir cuina pròpia.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Consorci d'Educació de Barcelona** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 18 d'octubre de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Així mateix, **el dia 30 d'octubre es va visitar l'escola per tal de comprovar de primera mà la manca d'espai i manteniment de l'escola que s'exposava a la queixa.**

Resposta dels òrgans afectats

El dia 26 de novembre de 2024 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les respostes que ha donat el Consorci d'Educació a les demandes de l'AFA i la direcció de l'escola relatives a la manca d'espai i manteniment de les instal·lacions.

CONSIDERACIONS

1. Resposta del Consorci d'Educació de Barcelona a les demandes de l'AFA

El Consorci d'Educació informa aquesta Sindicatura que està en contacte amb la direcció del centre i està estudiant les demandes fetes a través dels canals establerts i també s'ha reunit amb l'AFA del centre en diverses ocasions.

Ens informa que aquest estiu s'han invertit 277.000 euros per tal de dur a terme millores al pati, i que l'estiu que ve s'instal·larà un mòdul que sumarà dues aules més a l'escola. Amb aquesta intervenció, el centre podrà acollir tota l'escolarització.

El passat 17 d'octubre, la Gerència del Consorci d'Educació va convocar una reunió amb representants del Districte, la direcció de l'escola i representants de l'AFA. Es van

tractar —entre d'altres— qüestions que tenen relació amb el manifest adreçat a les administracions, entre les quals es pot destacar:

- **Condicionament de tot el perímetre de l'escola.** S'ha dut a terme la transformació dels espais exteriors de l'escola durant les vacances d'estiu. El tram pendent d'executar, que permetrà una circulació perimetral, es farà aquest Nadal.
- **Millora del drenatge del pati.** Els treballs executats aquest estiu van consistir a ampliar el nombre de pous del pati. Es van fer tres pous de drenatge en el pati petit posterior i es va afegir un nou pou al pati del davant (el qual s'afegeix als set pous construïts anteriorment). Durant les vacances de Nadal es faran noves actuacions de millora en el pati posterior, de cara a millorar el drenatge actual.
- **Seguretat de les portes dels banys** Ja es van fer més segurs els banys (no es va fer obert per sota, però es van treure totes les baldes).
- **Mur malmès.** S'ha portat a terme l'arranjament dels murs perimetrals del pati. Aquelles parts que encara presenten despreniments de pintura es pintaran aquest Nadal, alhora que es programarà un manteniment periòdic dels murs.
- **Lavabos del pati.** Aquest Nadal es programaran tasques de manteniment. S'ha contractat un estudi que valorarà una millora del conjunt per a les pròximes actuacions d'estiu.
- **Possibilitat de tenir cuina pròpia.** Pel que fa a la proposta d'ocupar un local del districte, el mateix Districte no la considera viable. Per tenir una cuina i un menjador més grans caldria buscar un espai al mateix centre. Els representants del Districte comenten que l'espai que tenen els esplais dins l'escola serà difícil d'alliberar, ja que no n'hi ha més al districte i l'espai el necessiten per als materials, els monitors, les formacions...
- **Ombratge.** L'escola disposa actualment d'un porxo amb una superfície de 88 m² i d'un tendal amb una superfície de 20 m². Alhora, cal afegir les ombres que proporcionen els arbres i els edificis contigus sobre la superfície lliure del pati. La direcció de l'escola planteja que caldria canviar els recipients de la pèrgola que tenen una mica de risc, ja que es mouen les fustes. Per part de l'AFA es comenta que fa molta calor a partir de les 16.00 h i que ja no poden fer patis oberts. Demanen un tendal que es reculli i es pugui tancar. La direcció de l'escola també comenta que a l'estona del dinar també fa molta calor.
- **Arranjament dels rentamans.** Es portaran a terme la revisió i la reparació dels rentamans del pati.
- Es programa la revisió i reparació dels **jocs del pati** dins del programa de manteniment de tots els centres.
- La **porta d'accés al centre** es va arreglar en les actuacions d'estiu. Es comenta, per part de la direcció, que encara no tanca bé i cal revisar l'afegit a la part superior per seguretat.
- S'estudia una nova ubicació del **videoporter** amb el centre.
- El pati és de 1.416 m² després de recuperar la part de darrere. La normativa marca patis de 900 m².
- **Sobre l'ús del jardí del Silenci i el jardí de l'Alzina** .El districte va manifestar que hi està treballant, i es van fer també propostes per part de les famílies. Es va acordar que s'exploraran diferents espais propers (solar privat del mateix carrer i un centre privat, per tal de saber si l'escola en podria fer ús a l'hora d'esbarjo o educació física).

- **Actuacions relatives als mòduls.**S'han arreglat les goteres, alhora que l'empresa constructora té contractades les tasques de manteniment dels seus mòduls.
- **Ascensor.**Aquest estiu s'ha construït l'estructura metàl·lica i el fossat de l'ascensor. La col·locació de la maquinària s'ha ajornat fins al mes de març, atès que la nova normativa ha fet endarrerir la col·locació de tots els nous ascensors.
- **L'eliminació de la matrícula viva i la proposta d'una sola línia d'13.**Des de la Direcció d'Educació i Territori s'explica la importància del repartiment equilibrat dels alumnes a la ciutat i que, per tant, no poden comprometre's respecte d'això, però sí que poden fer un seguiment més acurat de com evoluciona.

2. Valoració de les actuacions relatives a l'escola

a) Ubicació de l'escola

En primer lloc, aquesta Sindicatura vol pronunciar-se sobre la situació de provisionalitat de l'escola i la falta d'ubicació definitiva. Es tracta d'una escola de nova creació que va iniciar la seva activitat el curs 2017-2018 amb mòduls prefabricats en un solar provisional del carrer de l'Encarnació del barri de Gràcia.

En un primer moment, el Consorci d'Educació de Barcelona havia planificat que l'escola es construís al carrer de les Camèlies, al solar de l'antic Hospital Evangèlic. Aquesta previsió no es va executar finalment perquè la comunitat educativa es va negar que l'escola es construís en aquest indret, ja que considerava que era un espai inadequat.

Passat un temps, l'any 2022, l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya van anunciar un acord pel qual impulsarien la construcció de l'institut escola en l'illa Carolines, un espai interior ubicat entre Gran de Gràcia, el carrer de les Carolines i Riera de Cassoles.

La comunitat educativa considera aquest indret adequat per a la construcció de l'escola i reivindica l'execució de l'acord anunciat perquè l'escola es construeixi en aquesta ubicació. Tot i així, fins ara, **les administracions competents no han fet cap actuació per executar l'acord i a hores d'ara no es té constància que hi hagi prevista una ubicació definitiva per a l'escola.**

Amb caràcter general, aquesta Sindicatura recorda que el dret a l'educació és un dret reconegut en la Declaració universal dels drets humans i és un dels objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides per a l'any 2030 (ODS 4).

Tots els infants tenen dret a rebre una educació de qualitat, tal com preveu l'article 2 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació. Aquesta previsió no només inclou la qualitat del projecte pedagògic del centre o l'ensenyament, sinó que també, en un sentit global, inclou les instal·lacions en les quals es porta a terme.

De fet, l'article 14 de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació (LODE), relaciona les condicions materials dels centres amb el dret a una educació de qualitat. Els estàndards mínims de qualitat estan regulats pel Reial decret 132/2010, de 12 de febrer, pel qual s'estableixen els requisits mínims dels centres que imparteixen educació infantil, primària i secundària, i que regula la dimensió dels espais (aules, pati, etc.), les condicions de seguretat, de ventilació i il·luminació i d'accessibilitat i la disponibilitat d'espais (sala de professors, gimnàs, biblioteca, pati, etc.), entre d'altres.

En aquest sentit, l'estudi de les queixes rebudes per aquesta Sindicatura i per la Sindicatura de Greuges de Catalunya constata que hi ha centres, pendents de millores infraestructurals, que incompleixen alguna de les previsions recollides en l'ordenament jurídic vigent, especialment en centres amb edificis antics amb un mal estat de conservació. També passa en centres de nova creació que fa anys que es troben en mòduls prefabricats i que, o bé les limitacions d'espai han anat augmentant a mesura que creixia l'alumnat que s'hi escolaritzava, o bé les instal·lacions provisionals, després d'anys de ser-hi, no compleixen la disponibilitat de determinats espais que exigeix la normativa. Aquest podria ser el cas d'aquesta escola.

Hi ha processos de construcció i millora necessaris que s'allarguen més enllà d'una dècada, de tal forma que els dèficits infraestructurals romanen al llarg del temps i els seus alumnes desenvolupen la seva escolaritat íntegrament en centres amb instal·lacions poc òptimes. Aquest és el cas d'aquesta escola, la qual actualment fa vuit cursos que es troba en instal·lacions provisionals i encara no disposa de la previsió d'un espai definitiu on ubicar-se.

Des del moment en què els dèficits infraestructurals esdevenen estructurals, els efectes sobre el dret a una educació de qualitat es veuen agreujats. És per aquest motiu que, des d'aquesta Sindicatura, es reitera **la importància de planificar les construccions escolars que es troben en aquestes condicions de provisionalitat en els terminis de temps més breus possibles.**

Aquesta Sindicatura també recorda que el dret a la igualtat i el dret a l'educació es configuren com a drets fonamentals als articles 14 i 27 de la Constitució espanyola, respectivament. A més, la Convenció sobre els drets dels infants, que va aprovar l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, consagra el dret a la igualtat, així com l'obligació de les autoritats a tenir en compte l'interès superior dels infants en les decisions que els afectin.

D'acord amb aquestes consideracions, l'existència d'instal·lacions que, *a priori*, tenen vocació de provisionalitat però que persisteixen en el temps sense solucions definitives i eficaces, suposa que l'alumnat romanguí durant tota la seva etapa educativa en un centre amb característiques no idònies.

Aquesta situació pot generar desigualtat respecte d'altres infants que sí que disposen de centres educatius definitius i que compleixen les condicions que estableix l'esmentat Reial decret 132/2010.

b) Falta d'espai

En segon lloc, l'AFA de l'escola es queixa de la falta d'espai de l'escola en la ubicació provisional: hi ha manca d'espai al pati i els mòduls prefabricats són insuficients per dur a terme el projecte educatiu en condicions adequades.

Pel que fa al pati, el Consorci d'Educació afirma que la grandària és suficient, atès que supera els 900 m² que la normativa estableix com a mínim. D'acord amb la informació facilitada, el pati de l'escola disposa de 1.416 m² després de recuperar la part de darrere de l'escola i està previst que durant les vacances de Nadal es duguin a terme les accions necessàries per permetre la circulació per tot el perímetre de l'escola.

Cal tenir en compte, però, que la part de darrere de l'escola s'inunda de forma habitual quan plou i no es pot fer servir durant dies. L'estiu de 2024 es van fer tres pous de drenatge al pati posterior, però es continua inundant. És per aquest motiu que, **durant el Nadal de 2024, es preveu fer les actuacions de millora del drenatge en aquesta part del pati per solucionar el problema.**

De tot l'anterior se'n desprèn que l'Ajuntament està duent a terme accions perquè es pugui fer servir tot el pati, però, fins ara, aquestes no han estat suficients. **Es recomana, per tant, continuar amb les actuacions necessàries fins que el drenatge del terra del pati de darrere no s'inundi i es pugui fer servir de forma continuada.**

D'altra banda, l'AFA es queixa de la falta d'espai de les instal·lacions de l'escola. Hi ha la previsió d'instal·lar, a l'estiu de 2025, un mòdul més, amb dues aules, per acollir l'escolarització de l'alumnat de 6è. Tot i això, l'AFA considera que aquest espai és insuficient per fer desdoblaments, activitats personalitzades o educació física i que l'espai de menjador és molt petit per tenir cuina pròpia i acollir tot l'alumnat.

L'AFA planteja, com a proposta per fer front a la manca d'espai, disminuir l'alumnat traient la matrícula viva i reduint l3 a una sola línia. Així mateix, proposa que s'ampliïn les aules disponibles amb la construcció de nous mòduls a l'entrada de l'escola on es podrien ubicar les dues noves aules necessàries per acollir l'alumnat de 6è i també la sala de mestres. D'aquesta manera es podria ampliar l'espai destinat al menjador per acollir tot l'alumnat i instal·lar-hi una cuina. La manca d'espai al menjador és una de les qüestions que més preocupa l'AFA perquè consideren una prioritat disposar d'una cuina pròpia on cuinar el dinar i que tot l'alumnat pugui dinar al menjador i no a les aules.

El Consorci d'Educació, per la seva banda, considera que els espais necessaris per tenir una cuina o menjador més grans o aules per fer desdoblaments s'han de buscar dins dels espais del mateix centre i que no és possible alliberar l'espai que ocupen els espais a l'escola perquè el necessiten per al material, els monitors, les formacions, etc. Altrament, descarta la reducció a una línia d'I3 o l'eliminació de la matrícula viva per l'obligació de repartir equilibradament l'alumnat a la ciutat.

En relació amb l'ús d'espais oberts fora de l'escola per fer educació física o per al temps d'esbarjo, el Consorci d'Educació està treballant amb diverses propostes com l'ús del jardí del Silenci, el jardí de l'Alzina, el solar privat al carrer de l'Encarnació o el centre privat CSIC. També té prevista la instal·lació d'un nou mòdul per acollir les dues aules necessàries per al curs de 6è.

Aquesta Sindicatura **constata la manca d'espai de les instal·lacions de l'escola i valora les accions que està duent a terme el Consorci d'Educació** per ampliar l'ús d'espais externs a l'escola per a les activitats d'educació física i esbarjo. En aquest sentit, **recomana al Consorci d'Educació que arribi als acords necessaris perquè l'alumnat els pugui fer servir al més aviat possible.**

La Sindicatura de Barcelona també valora positivament la decisió d'instal·lar un nou mòdul que augmenti en dues aules l'espai disponible a l'escola. Abans de la instal·lació, que està prevista durant les vacances d'aquest estiu, **recomana valorar la possibilitat d'instal·lar dos mòduls en lloc d'un, tal com proposa l'AFA, per acollir també la sala de professorat.** En qualsevol dels casos, **es recomana consensuar amb tota la comunitat educativa la ubicació dels nous mòduls per tal de trobar el lloc més adient i amb el mínim impacte possible sobre la resta d'instal·lacions.**

Així mateix, i tenint en compte la manca d'espai a l'escola, seria aconsellable limitar l'ús dels espais de l'escola per a entitats alienes a ella, sobretot si aquest ús limita la utilització de les instal·lacions per part de la comunitat educativa de la mateixa escola. En aquest sentit, aquesta Sindicatura **suggereix al Consorci d'Educació i al Districte de Gràcia que alliberi els espais de l'escola que utilitzen els espais i recomana que es busquin altres equipaments del barri on aquests puguin emmagatzemar els seus materials.**

c) Manca de manteniment de les instal·lacions

La manca de manteniment adequat de les instal·lacions de l'escola és una altra de les queixes de l'AFA. En relació amb això, el Consorci d'Educació s'ha compromès a portar a terme intervencions de manteniment el pròxim Nadal, quan l'escola romangui tancada. Així, està previst que es pinti el mur perimetral del pati i es faci el manteniment dels lavabos del pati. Després, a l'estiu, es farà una millora de conjunt d'aquests lavabos. A més, el mes de març s'instal·larà la maquinària de l'ascensor.

A banda d'això, el Consorci es compromet a fer altres accions de manteniment tot i que no ha concretat la data. Aquestes accions consisteixen en l'arranjament dels rentamans, la revisió i reparació dels jocs del pati, la reparació de la porta d'accés al centre i la nova ubicació del videoporter.

Pel que fa a les goteres en els mòduls superiors, el Consorci afirma que s'han reparat i que l'empresa constructora té contractades les tasques de manteniment dels seus mòduls. Tot i així, durant la visita a l'escola, aquesta Sindicatura ha pogut comprovar que encara es mantenen algunes goteres i que no s'han arreglat adequadament.

Una altra queixa de l'AFA és la falta de senyalització viària que avisi de l'existència d'una escola i obligui els vehicles a reduir la velocitat quan circulen pel carrer de l'Encarnació. Fins ara, hi ha hagut un alumne que ha patit un atropellament i preocupa a la comunitat educativa que hi puguin haver nous accidents si no es dota l'escola d'una senyalització adequada.

Després de la visita de la Sindicatura a l'escola s'ha pogut constatar que existeix una senyalització viària de zona escolar a l'inici del carrer de l'Encarnació amb el carrer de l'Escorial, a uns 30 metres aproximadament de l'entrada del centre. No hi ha cap senyal que indiqui la velocitat màxima de circulació, per la qual cosa cal entendre que, com que és una via d'un únic carril, la velocitat màxima és de 30 km/h, d'acord amb el Reglament general de circulació.

Aquesta Sindicatura ja s'ha pronunciat en ocasions anteriors en què ha destacat la **necessitat de garantir l'accés segur dels infants a les escoles** i ha recomanat a l'Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge continuar amb l'impuls d'actuacions destinades a garantir la seguretat i **millorar els entorns escolars**. El programa **"Protegim escoles"** o les mesures de millora de la mobilitat escolar i dels infants que inclou el **Pla de mobilitat urbana 2024**, aprovat pel Plenari del Consell Municipal el 23 de desembre de 2022, **són actuacions que l'Ajuntament pot implementar per millorar la seguretat en els entorns escolars**.

Igualment, l'AFA considera que no hi ha prou espai d'ombra al pati i que fa molta calor a partir de l'hora de dinar, per la qual cosa demanen un tendal que es reculli i es pugui tancar. També insten a canviar els recipients de la pèrgola perquè es mouen les fustes i suposen un risc per als infants. A part d'això, posen de manifest que els arbres i bancs que hi havia a l'entrada de l'escola han desaparegut. Finalment, l'AFA

assenyala que una part del pati té esglaons i no és accessible per a persones amb mobilitat reduïda.

El Consorci té coneixement d'aquestes demandes per part de l'AFA, però no ha donat cap informació sobre la previsió d'actuacions per solucionar-les.

Des d'aquesta institució entenem que, si bé és legítima l'escolarització en centres amb mòduls prefabricats, el cas de l'escola objecte de la queixa posa en evidència que, lluny del seu caràcter provisional, **una gran part de l'alumnat pot passar tota la seva etapa educativa obligatòria en un centre que no reuneix les condicions idònies**, tal com s'indicava abans.

Recordem que una educació de qualitat imposa a les administracions educatives competents l'obligació que les edificacions reuneixin els requisits mínims que imposa la legislació vigent.

Per tant, sembla coherent **que l'Administració posi els mitjans necessaris per adequar, en la mesura del possible, aquestes estructures prefabricades a les necessitats de les persones usuàries**, i que això incideixi especialment en el benestar de l'alumnat i de la resta de la comunitat educativa.

Aquesta Sindicatura reconeix les accions de manteniment de les instal·lacions que porta a terme el Consorci d'Educació i recorda l'obligació de dur a terme totes les reparacions i accions necessàries per assegurar un correcte funcionament de les instal·lacions del centre. Així mateix, recorda l'obligació que les instal·lacions siguin accessibles per a persones amb mobilitat reduïda i que hi hagi una senyalització viària correcta per reforçar la seguretat de l'alumnat.

Cal tenir present també que l'augment de les temperatures, les onades de calor i les exposicions perllongades al sol poden tenir conseqüències negatives per a la salut i el benestar de les persones. La infància, precisament, és un dels col·lectius vulnerables als efectes del medi ambient.

Així, doncs, cal abordar aquests reptes i prendre mesures per mitigar els efectes negatius de l'increment de les temperatures. Una d'aquestes mesures és la creació d'ombres que redueixin la radiació solar directa i ajudin així a disminuir la temperatura ambient.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Consorci d'Educació de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona és insuficient per dotar l'escola d'unes instal·lacions adequades.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a l'Ajuntament i al Consorci d'Educació** la necessitat de disposar d'una ubicació adequada i definitiva per a l'escola amb el consens de tota la comunitat educativa.
- **Recordar al Consorci d'Educació** que té l'obligació de mantenir les instal·lacions de les escoles en condicions adients per al seu ús i que siguin accessibles per a persones amb mobilitat reduïda.
- **Recomanar al Consorci d'Educació** que consensuï amb tota la comunitat educativa la ubicació dels nous mòduls per tal d'augmentar l'espai de l'escola en el lloc més adient i amb el mínim impacte sobre la resta d'instal·lacions.
- **Recomanar al Districte de Gràcia i al Consorci d'Educació** que arribin als acords necessaris al més aviat possible per ampliar l'ús d'espais externs a l'escola per a les activitats d'educació física i esbarjo.
- **Recomanar al Districte de Gràcia** que, en coordinació amb els òrgans competents, es mantingui un diàleg amb la comunitat educativa del centre escolar per portar a terme les actuacions destinades a garantir la seguretat i la millora de l'entorn escolar.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.

**SINDICATURA
DE GREUGES**
DE BARCELONA

David Bondia Garcia

Ronda Sant Pau, 43-45
08015 Barcelona
93 413 29 00
sindicaturabarcelona@bcn.cat
www.sindicaturabarcelona.cat